

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conferenceความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาExtension Needs of Rice Production in Accordance with Standard of Good Agricultural Practice of
Farmers in Dok Khamtai District, Phayao Provinceสุนันทา ณ มา (Sunanta nama)¹ นารีรัตน์ สิริสาร (Nareerut Seerasarn)²สินีนุช คุรุเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khurutmuang Sanserm)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตข้าวทั่วไปของเกษตรกร (3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (4) ความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และ (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอดอกคำใต้ ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปีการเพาะปลูก 2561/62 จำนวน 12,751 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Yamane ระดับความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน จำนวน 203 ราย รวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 56.91 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.98 คน ประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 33.93 ปี ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร เฉลี่ย 2.06 คน ส่วนใหญ่ใช้ที่ดินเป็นของตนเองในการปลูกข้าว ส่วนใหญ่ใช้เงินทุนจากเงินกู้ในการทำนาการเกษตร รายได้ของครัวเรือนในภาคการเกษตรเฉลี่ย 110,778.82 บาท และหนี้สินเฉลี่ย 216,566.47 บาท (2) สภาพการผลิตข้าวทั่วไปของเกษตรกร ปลูกข้าวในพื้นที่ราบลุ่ม และมีลักษณะเป็นดินเหนียว ใช้น้ำฝนในการเพาะปลูก โดยปลูกข้าวเจ้าพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 โดยปลูกข้าวแบบนาหว่านข้าวแห้งและใส่ปุ๋ยเคมี โดยพบโรคไหม้และพบหอยเชอร์รี่ การเก็บเกี่ยวข้าวโดยสังเกตจากสีของรวงข้าว โดยใช้รถเกี่ยววนดในการเก็บเกี่ยว ลดความชื้นโดยการตากลาน (3) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (4) ความต้องการในการส่งเสริม เกษตรกรต้องการการส่งเสริมผ่านการสื่อสารแบบกลุ่ม โดยการฝึกอบรม ต้องการความรู้เรื่องแหล่งน้ำ และต้องการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี (5) ปัญหาด้านการส่งเสริม ด้านความต้องการความรู้ และด้านความต้องการสนับสนุน ข้อเสนอแนะเจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรโดยตรง และควรมีการบูรณาการในการอบรมให้ความรู้ด้านมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำสำคัญ ความต้องการ การผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จังหวัดพะเยา

¹นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

aum_aim55@hotmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช seerasarn@hotmail.com

³รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sineenuch.san@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

Abstract

The purposes of research were to study farmers in Dok Khamtai District, Phayao Province in the following issues: (1) socio-economic condition, (2) general production, (3) knowledge of Standard of Good Agricultural Practice of Rice, (4) extension needs of rice by Standard of Good Agricultural Practice, and (5) the problems and suggestions on Standard of Good Agricultural Practice. The population of 12,751 included farmers in rice cultivation in Dok Khamtai District, Phayao Province who registered as economic crop producer in the production year of 2018/19 with the Department of Agricultural extension. The sample size comprised 203 persons was determined by using Yamane formula with 0.07 variation. Structured interview was used for data collection. Statistics used were frequency, percentage, average, minimum, maximum, standard deviation and ranking. The results revealed the following: (1) Most farmers were male with the average age of 56.91 years and finished primary school. The average of household members was 3.98 persons while the average experience in farming was 33.93 years. Rice farming was the main occupation. The average of household workers was 2.06 persons. Most farmers grew rice on their own lands and used funds from loans for farming. The average household income in agriculture was 110,778.82 baht and the debt was 216,566.47 baht. (2) Rice production conditions of farmers exposed planting rice in lowland areas in with clay soil and use rainwater for cultivation. Khao Dawk Mali 105 rice was cultivated by dry broadcasting paddy field, and chemical fertilizer. Burns and cherry clams were found. Harvesting time was determined by the observation of the colors of the ears and by using tractors. Rice humidity was reduced by drying out in the courtyard. (3) Most farmers had knowledge of rice production in accordance with good agricultural practice standards at the highest level. (4) Extension needs of these farmers were to receive promotion through group communication such as training. Knowledge about water resources and good quality rice seeds was needed. (5) Farmers faced with the problem of extension, the need for knowledge, and the need for support. Regarding suggestion, the farmers suggested that the officers should organize direct training to farmers. For agencies and organizations, they should provide market place and distribution source to farmers. And for suggestion to other departments would include the integration of knowledge-based training on Good Agricultural Practice.

Keywords: Extension needs, Good agricultural practice, Phayao Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

บทนำ

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตคนไทย คนไทยนิยมบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก และการปลูกข้าวสามารถสร้างรายได้มากกว่า 163,130 ล้านบาท ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกข้าว ประมาณ 59 ล้านไร่ มีผลผลิตประมาณ 26 ล้านตันต่อปี (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561) ปีการเพาะปลูก 2561/62 ประเทศไทยเพาะปลูกข้าวจำนวน 58.983 ล้านไร่ ปี 2560 ไทยส่งออกข้าว 11.628 ล้านตัน ข้าวสารมูลค่า 174,506 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2559 ที่ส่งออกได้ 9.883 ล้านตัน ข้าวสารมูลค่า 154,434 ล้านบาท โดยมีปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 17.65 และร้อยละ 12.99 ตามลำดับ ปี 2561 (มกราคม-มิถุนายน) ไทยส่งออกข้าว 5.326 ล้านตัน ข้าวสารมูลค่า 85,801 ล้านบาทเมื่อเทียบกับช่วงเดือนเดียวกันของปี 2560 ที่ส่งออกปริมาณ 5.434 ล้านตัน ข้าวสารมูลค่า 80,201 ล้านบาท ปริมาณลดลงร้อยละ 1.99 แต่เพิ่มขึ้นในรูปของมูลค่า ร้อยละ 6.98 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561)

แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ของโลก แต่ก็มีหลายประเทศที่เป็นคู่แข่งสำคัญ เช่น ประเทศเวียดนาม ที่มีแนวโน้มส่งออกข้าวในปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว หากว่าประเทศไทยไม่สามารถรักษาหรือยกระดับคุณภาพของข้าวไทยให้สูงขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อ การส่งออกข้าวของประเทศไทยกับรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเช่นกัน ประกอบกับตลาดโลก ได้มีมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี แต่เป็นการคัดคุณภาพและความปลอดภัยของผลผลิตเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับประเทศผู้ส่งออกสินค้าเกษตร

พื้นที่ปลูกข้าวของประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีพื้นที่ปลูก 36,574,140 ไร่ รองลงมาคือภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ซึ่งมีพื้นที่ปลูกข้าวประมาณ 13,026,882 ไร่ 8,286,984 ไร่ และ 757,468 ไร่ ตามลำดับ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561) ภาคเหนือมีพื้นที่ปลูกข้าวประมาณ 13,026,882 ไร่ จังหวัดพะเยา ลำดับสองที่มีพื้นที่ปลูกข้าวมาก มีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งสิ้น 622,640 ไร่ และอำเภอดอกคำใต้เป็นอำเภอหนึ่งที่มีพื้นที่ปลูกข้าวมากที่สุดในจังหวัดพะเยา โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งสิ้น 156,151 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561) การทำการเกษตรมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในการผลิตข้าว เพื่อจะนำไปสู่การผลิตที่สามารถวางแผนการผลิตและการจัดการด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศัตรูพืชอย่างถูกต้องและการจัดการดินและปุ๋ย เกษตรกรไม่มั่งคั่งความรู้ในการผลิตข้าว ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น การตกค้างสารเคมีในสภาพแวดล้อมและตกค้างในผลผลิตทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภค รวมถึงตัวของเกษตรกรเอง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงมีนโยบายให้เกษตรกรมีการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือ Good Agricultural Practices : GAP ซึ่งเป็นมาตรฐานการส่งออกขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารให้ได้ มาตรฐานสากลมุ่งให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ที่อาจพบได้ในสินค้าเกษตรและอาหาร โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของสิ่งแวดล้อม (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2560)

การผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จึงเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรและผู้บริโภค เนื่องจากเกษตรกรมีการบริหารจัดการศัตรูพืช การใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ อันจะนำไปสู่ผลผลิตที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานสินค้า เกษตรกรมีอำนาจในการต่อรองราคา และสามารถพึ่งพาตนเองได้

ดังนั้นการศึกษาความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอ ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนและการสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตข้าวทั่วไปของเกษตรกร (3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (4) ความต้องการในการส่งเสริมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากรที่ใช้ศึกษาคือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวใน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปีการเพาะปลูก 2561/62 จำนวน 12,751 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 203 ราย จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 5 ส่วนคือ (1) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตข้าวทั่วไปของเกษตรกร (3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (4) ความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.924 และ 0.961 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติคือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ โดยนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ยแล้วจัดอันดับตามเกณฑ์คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยดังนี้ 1.00 - 1.80 เท่ากับน้อยที่สุด 1.81 - 2.60 เท่ากับน้อย 2.61 - 3.40 เท่ากับปานกลาง 3.41 - 4.20 เท่ากับมาก 4.21 - 5.00 เท่ากับมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 52.2 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 56.91 ปี ร้อยละ 66.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.98 คน ประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 33.93 ปี ร้อยละ 66.0 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 87.2 เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร โดยร้อยละ 48.3 เป็นสมาชิกกลุ่ม ธ.ก.ส. ร้อยละ 99.0 ประกอบอาชีพหลักทำนา ร้อยละ 64.5 ประกอบอาชีพรอง โดยร้อยละ 39.4 ประกอบอาชีพทำไร่ จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร เฉลี่ย 2.06 คน ร้อยละ 88.2 ใช้ที่ดินเป็นของตนเองในการปลูกข้าว ร้อยละ 67.5 ใช้เงินทุนจากเงินกู้ในการทำนาเกษตร โดยร้อยละ 60.6 กู้เงินจากธนาคารของรัฐ ได้แก่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธกส.) รายได้ของครัวเรือนในภาคการเกษตร เฉลี่ย 110,778.82 บาท รายได้ของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 19,559.63 บาท และหนี้สินเฉลี่ย 216,566.47 บาท

2. สภาพการผลิตข้าวทั่วไปของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 83.3 ปลูกข้าวในพื้นที่ราบลุ่ม ร้อยละ 78.3 เป็นดินเหนียว ร้อยละ 94.1 มีแหล่งน้ำในการเพาะปลูก โดยร้อยละ 55.7 ใช้น้ำฝนในการเพาะปลูก ร้อยละ 93.1 ปลูกข้าวเจ้าพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 49.8 ปลูกข้าวแบบนาหว่านข้าวแห้ง ร้อยละ 99.0 ใส่ปุ๋ย โดยร้อยละ 96.1 ใส่ปุ๋ยเคมี โดยร้อยละ 76.4 ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 16-20-0 ร้อยละ 67.5 พบโรคไหม้ ร้อยละ 53.2 พบหอยเชอร์รี่ ร้อยละ 67.5

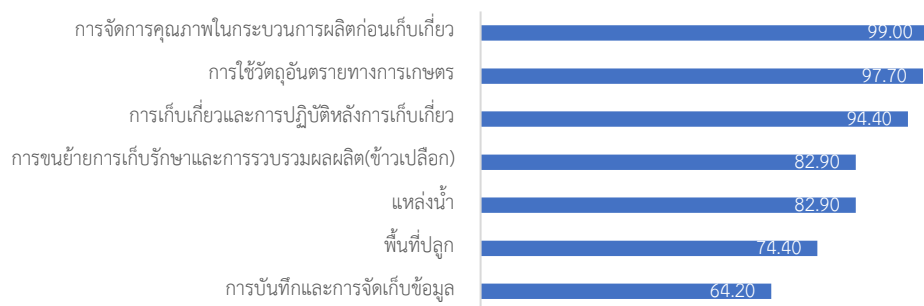

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

เก็บเกี่ยว ข้าวโดยสังเกตจากสีรวงข้าว ร้อยละ 91.1 เก็บเกี่ยวข้าวโดยใช้รถเกี่ยวนา ร้อยละ 89.2 ลดความชื้น โดยร้อยละ 91.1 ลดความชื้นโดยใช้แสงอาทิตย์ โดยร้อยละ 77.8 ลดความชื้นโดยการตากลาน

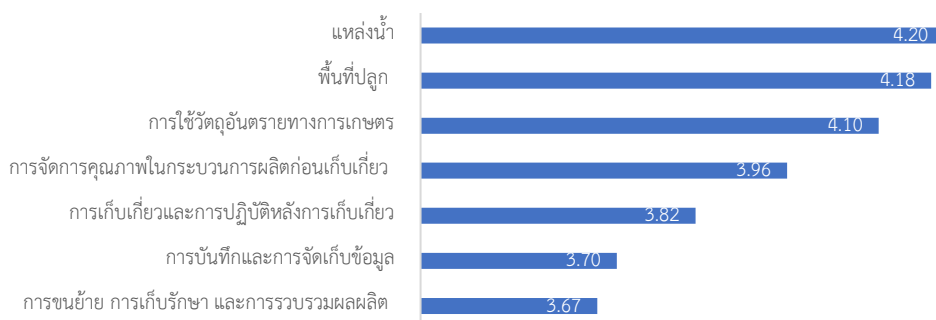
3. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด ร้อยละ 69.0 โดยมีความรู้เรื่องการจัดคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว ร้อยละ 99.0 เรื่องการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ร้อยละ 97.7 เรื่องการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ร้อยละ 94.4 เรื่องการขนย้ายการเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต(ข้าวเปลือก) และเรื่องแหล่งน้ำ ร้อยละ 82.9 เรื่องพื้นที่ปลูก ร้อยละ 74.4 และเรื่องการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ร้อยละ 64.2 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนภูมิสรุปความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

4. ความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรในการส่งเสริมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประกอบด้วย 3 ประเด็นคือ ความต้องการความรู้ ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม และความต้องการสนับสนุน

1) **ความต้องการความรู้** พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้ทั้ง 7 ประเด็น ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.95 โดยต้องการความรู้ในทุกประเด็นในระดับมาก ตามลำดับคือ ได้แก่ แหล่งน้ำ (4.20) พื้นที่ปลูก (4.18) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (4.10) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว (3.96) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (3.82) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล (3.70) และการขนย้ายการเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต (3.67) ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แผนภูมิสรุปความต้องการความรู้ของเกษตรกรในการส่งเสริมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

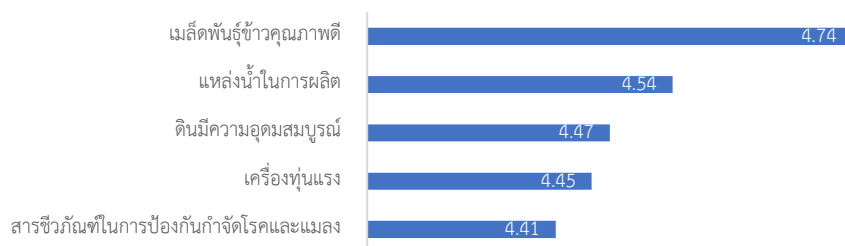
2) ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.53 โดยเกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมาก แบบการสื่อสารแบบกลุ่ม (3.80) และการสื่อสารรายบุคคล (3.45) และการสื่อสารแบบมวลชนในระดับปานกลาง (3.35) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางสรุปภาพรวมความต้องการวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว
อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	แปลความ	อันดับ
1. การสื่อสารรายบุคคล	3.45	มาก	2
2. การสื่อสารแบบกลุ่ม	3.80	มาก	1
3. การสื่อสารแบบมวลชน	3.35	ปานกลาง	3
รวมเฉลี่ย	3.53	มาก	

3) ความต้องการสนับสนุน พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการสนับสนุนในระดับมาก (3.62) โดยเกษตรกรต้องการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิตในระดับมากที่สุด (4.52) และต้องการด้านแหล่งเงินทุนในระดับปานกลาง (2.71)

1) ด้านปัจจัยการผลิต พบว่า เกษตรกรต้องการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.52 โดยต้องการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิตทุกประเด็นในระดับมากที่สุด ตามลำดับคือ ต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี (4.74) ต้องการแหล่งน้ำในการผลิต ได้แก่ สระน้ำ ระบบน้ำชลประทาน (4.54) ต้องการให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เช่น ต้องการเมล็ดปอเทืองพืชตระกูลถั่ว (4.47) ต้องการเครื่องทุ่นแรง ได้แก่ รถไถ รถปลูกข้าว รถเกี่ยวนวดข้าว (4.45) และต้องการสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง ได้แก่ เชื้อราไตรโคเดอร์มาและเชื้อราบิวเวอเรีย (4.41) ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แผนภูมิสรุปความต้องการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต

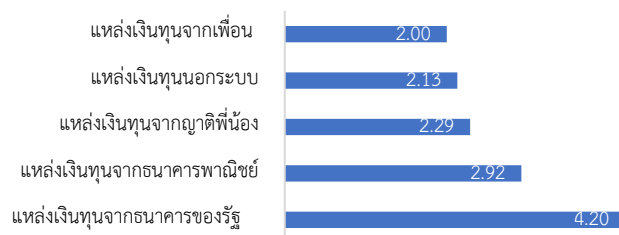
2) ด้านแหล่งเงินทุน พบว่าเกษตรกรต้องการสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุน ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.71 โดยต้องการสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุนตามลำดับ คือระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือต้องการแหล่งเงินทุนจากธนาคารของรัฐ (4.20) ระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือต้องการแหล่งเงินทุนจากธนาคารพาณิชย์ (2.92) ระดับน้อย 3 ประเด็น คือต้องการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

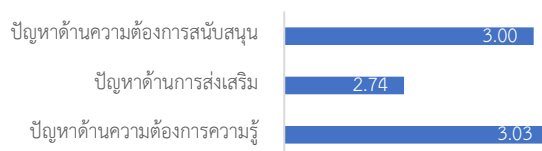
แหล่งเงินทุนจากญาติพี่น้อง (2.29) ต้องการแหล่งเงินทุนนอกระบบ (2.13) และต้องการแหล่งเงินทุนจากเพื่อน (2.00) ดังแสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แผนภูมิสรุปความต้องการสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุน

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) ปัญหา พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในการส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในระดับปานกลางทั้ง 3 ประเด็น ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 2.92 ดังนี้ ปัญหาด้านความต้องการความรู้ ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.03 ปัญหาด้านความต้องการสนับสนุน ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.00 และปัญหาด้านการส่งเสริม ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.74 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แผนภูมิสรุปภาพรวมปัญหาของเกษตรกรในการส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1) ปัญหาด้านความต้องการความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 3.03 เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็นพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 7 ประเด็นได้แก่ เรื่องการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.19 เรื่องแหล่งน้ำ ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.18 เรื่องพื้นที่ปลูก ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.15 เรื่องการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.14 เรื่องการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.90 เรื่องการขนย้ายการเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.83 และเรื่องการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.81 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 2

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ตารางที่ 2 ตารางปัญหาด้านความต้องการความรู้

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	แปลความ	อันดับ
รองแหล่งน้ำ	3.18	ปานกลาง	2
รองพื้นที่ปลูก	3.15	ปานกลาง	3
รองการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร	3.19	ปานกลาง	1
เรื่องการรักษาคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว	3.14	ปานกลาง	4
เรื่องการรักษาเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	2.90	ปานกลาง	5
เรื่องการรักษาเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	2.83	ปานกลาง	6
เรื่องการรักษาเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	2.81	ปานกลาง	7
รวม	3.03	ปานกลาง	

2) ปัญหาด้านการส่งเสริม

2.1) ปัญหาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

เกษตรกรมีปัญหากจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม โดยปัญหาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมไม่ลงพื้นที่ (3.12) ปัญหาการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ (2.78) ปัญหาการส่งข้อความหรือพูดคุยผ่านข้อความทางโทรศัพท์มือถือ (line) ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.67 ปัญหาการส่งสัญญาณภาพและเสียง (video call) ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.66 และปัญหาการติดต่อทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)) ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.62 ตามลำดับ

2.2) ปัญหาจากการเข้าร่วมกิจกรรม

เกษตรกรมีปัญหากจากการเข้าร่วมกิจกรรม โดยการฝึกอบรมน้อยเกินไปหรือไม่เคยไปอบรม ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.05 ไม่เคยไปร่วมการจัดการสาธิต ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.92 ไม่เคยไปทัศนศึกษา ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.81 ไม่เคยไปศึกษาดูงาน ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.72 และการเข้าร่วมการสัมมนา ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.71 ตามลำดับ

2.3) ปัญหาการใช้สื่ออื่น ๆ

เกษตรกรมีปัญหากการใช้สื่ออื่นๆ โดยไม่เคยรับรู้จากวารสารนิตยสารจดหมายข่าว ป้ายประกาศ โปสเตอร์ แผ่นพับและใบปลิว ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.68 ไม่เคยรับฟังวิทยุกระจายเสียง ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.65 ไม่เคยรับชมและรับฟังวิทยุโทรทัศน์ ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.62 ไม่ได้รับความรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น ยูทูบ (YouTube) เฟสบุ๊ค (Facebook) ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.58 และไม่เคยใช้แอปพลิเคชัน (Application) ในการให้ความรู้ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.53 ตามลำดับ

3) ปัญหาด้านความต้องการสนับสนุน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 3.00 เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ประเด็นได้แก่ ต้องการปัจจัยการผลิต และอยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็นได้แก่ ต้องการแหล่งเงินทุน

2) ข้อเสนอแนะ เกษตรกรจำนวน 203 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.1 ที่ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าว ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

(1) ด้านเจ้าหน้าที่ พบว่า เกษตรกร (ร้อยละ 78.72) เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่อง การลงทุน ตรวจสอบคุณภาพดินและน้ำ การผลิตและขยายสารชีวภัณฑ์ การป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้อง การลดต้นทุนการผลิต มาตรฐานสินค้าเกษตร (GAP) การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และอบรมให้ความรู้เรื่องใหม่ๆ และ(ร้อยละ 21.28) เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่เข้ามาให้ความรู้บ่อยๆ ตามลำดับ

(2) ด้านหน่วยงานและองค์กร เกษตรกร (ร้อยละ 39.28) เสนอแนะให้ตลาดรับซื้อผลผลิต และแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่ได้รับรองมาตรฐาน รองลงมา (ร้อยละ 32.14) ต้องการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและเงินสนับสนุน และน้อยที่สุด (ร้อยละ 28.57) ให้พาไปศึกษาดูงาน ตามลำดับ

(3) ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกษตรกร (ร้อยละ 30.77) เสนอแนะบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ในการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร รองลงมา (ร้อยละ 26.92) เจ้าหน้าที่มาอบรมให้ความรู้บ่อยแต่ความรู้ที่ได้ไม่ค่อยได้นำไปปฏิบัติ และหลังอบรมนำไปปฏิบัติไม่ค่อยได้ (ร้อยละ 23.08) ให้แนะนำการแก้ปัญหาโรคข้าว และน้อยที่สุด (ร้อยละ 19.23) อบรมเกี่ยวกับการป้องกันกำจัดศัตรูพืชและแจกยาป้องกันกำจัดศัตรูพืช ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

1) สภาพพื้นฐานทางสังคม

อายุ เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 56.91 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุค่อนข้างมาก ใกล้เคียงกับ ปัญญากร สร้อยสูงเนิน (2557, น.46) พบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 52.67 ปี

ระดับการศึกษา เกษตรกรร้อยละ 66.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับ ธงชัย เสาสามา (2554, น.69) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 64.7 เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ประสบการณ์ในการทำนา เฉลี่ย 33.93 ปี เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำนาที่ค่อนข้างมากส่งผลให้การส่งเสริมการผลิตข้าวให้ได้มาตรฐานง่ายขึ้น ใกล้เคียงกับ วรินทร์ ปัญญาสม (2557, น.48) ที่ศึกษาเรื่องการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ปลูกข้าว เฉลี่ย 28.58 ปี

การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร พบว่าร้อยละ 87.2 เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร โดยเป็นกลุ่มสมาชิก ธ.ก.ส. ร้อยละ 48.3 เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. เนื่องจากเป็นแหล่งเงินทุนเพื่อเกษตรกรโดยเฉพาะ สอดคล้องกับ ธราวิทย์ คำหล้า (2555, น.41) ที่ศึกษาเรื่องการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ร้อยละ 62.8 เป็นกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.

2) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

อาชีพหลัก เกษตรกร ร้อยละ 99.0 ประกอบอาชีพทำนา สอดคล้องกับ ธราวิทย์ คำหล้า (2555, น.45) พบว่าเกษตรกร ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ร้อยละ 100.0 มีอาชีพการทำนา

จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร เฉลี่ย 2.06 คน เกษตรกรส่วนใหญ่อาศัยแรงงานในครัวเรือนเป็นแรงงานหลักในการทำนา ได้แก่ สามีและภรรยา ใกล้เคียงกับ สังวาลย์ กันธิมา (2552, น.73) ที่ศึกษาเรื่องการยอมรับระบบการจัดการคุณภาพข้าวโดยวิธีการของเกษตรกรดีที่เหมาะสม (GAP) ของสมาชิกกลุ่มศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน อำเภอ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

คลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า สมาชิกกลุ่มศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพันธุ์ข้าวชุมชน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.5 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนจำนวน 2 คน

รายได้ของครัวเรือนในภาคการเกษตร เฉลี่ย 110,778.82 บาท รายได้ของครัวเรือนนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 19,559.63 บาท และหนี้สินเฉลี่ย 216,566.47 บาท รายได้ส่วนใหญ่มาจากการขายข้าวซึ่งราคาข้าวขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรมีหนี้สินมากกว่ารายได้ ส่งผลให้เกิดหนี้สิน

2. สภาพการผลิตข้าวทั่วไปของเกษตรกร

แหล่งน้ำที่ใช้ ร้อยละ 55.7 ใช้น้ำฝนในการเพาะปลูก เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีแหล่งน้ำเป็นของตนเอง ทำให้การผลิตข้าวยังคงอาศัยน้ำฝนเป็นแหล่งน้ำหลัก จึงควรส่งเสริมให้เกษตรกรขุดสระน้ำบริเวณในไร่นาของตนเอง เพื่อนำมาใช้ในการผลิตพืชต่อไป สอดคล้องกับ ธงชัย เสาสามา (2554, น.91) พบว่า ร้อยละ 57.3 ใช้น้ำฝนอย่างเดียวในการเพาะปลูก

การใส่ปุ๋ย ร้อยละ 96.1 ใส่ปุ๋ยเคมี เกษตรกรมีการใส่ปุ๋ยเคมีในนาข้าว จึงควรส่งเสริมให้ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน หรือส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอื่นๆ ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี เพื่อลดต้นทุนการผลิต สอดคล้อง ธงชัย เสาสามา (2554, น.94) พบว่า เกษตรกรทั้งหมดใช้ปุ๋ยเคมีในการผลิตข้าว

โรคและแมลงศัตรู/สัตว์ศัตรูพืชที่พบ เกษตรกรร้อยละ 67.5 พบโรคไหม้ และพบแมลงศัตรู/สัตว์ศัตรูคือหอยเชอร์รี่ จึงควรมีการส่งเสริมการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสานเพื่อให้เกษตรกรมีองค์ความรู้ในการป้องกันและกำจัดแมลงและสัตว์ศัตรูพืช

3. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

เกษตรกรร้อยละ 69.0 มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด โดยตอบถูก 17 - 21 ข้อ ค่าเฉลี่ย 17.86 ข้อ ส่วนใหญ่ตอบถูกต้องในประเด็นการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยวและประเด็นที่ตอบถูกต้องน้อย ได้แก่ การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำนาที่มากส่งผลให้เกษตรกรมีความรู้ในการผลิตข้าวที่มากเช่นกันส่วนการบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูลเกษตรกรยังไม่เห็นความสำคัญของการจดบันทึกข้อมูลต่างๆ จึงควรส่งเสริมให้เกษตรกรทราบถึงความสำคัญของการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล

4. ความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) ความต้องการความรู้ พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้ในระดับมากที่สุดทั้ง 7 ประเด็น ได้แก่ เรื่องแหล่งน้ำ เรื่องพื้นที่ปลูก เรื่องการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร เรื่องการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว เรื่องการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เรื่องการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล และ เรื่องการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต ตามลำดับ เกษตรกรต้องการความรู้ในระดับมากที่สุดทั้ง 7 ประเด็น โดยเฉพาะประเด็นความรู้เรื่องแหล่งน้ำในการส่งเสริมจึงควรให้ความรู้ทั้ง 7 ประเด็นเพื่อให้เกษตรกรได้ปฏิบัติตามข้อกำหนด ซึ่งแตกต่างกับ นฤมล แนนหนา (2559, น.113) ที่ศึกษาเรื่องความต้องการความรู้การผลิตข้าวหอมมะลิตามมาตรฐาน GAP ของเกษตรกรพื้นที่ทุ่งสัมฤทธิ์ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ มีความต้องการความรู้การผลิตข้าวหอมมะลิตามมาตรฐาน GAP ของเกษตรกรในระดับปานกลาง

2) ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม พบว่าเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมในภาพรวมระดับมาก โดยวิธีการส่งเสริมที่ต้องการมากที่สุดคือ วิธีการสื่อสารแบบกลุ่ม รองลงมาวิธีการสื่อสารรายบุคคล และน้อยที่สุดวิธีการสื่อสารแบบมวลชน ตามลำดับ ในการส่งเสริมจึงควรเลือกใช้วิธีการฝึกอบรมแบบกลุ่มเพื่อตรงตามความต้องการของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

โดยให้ความรู้เรื่องการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี แต่เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าเกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้าไปแนะนำให้ความรู้เรื่องการผลิตข้าว GAP ในระดับมากที่สุด เนื่องจากเกษตรกรคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล และต้องการให้แนะนำอย่างสม่ำเสมอ ส่วนวิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการส่งเสริมน้อยที่สุดคือต้องการให้เจ้าหน้าที่ติดต่อทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) เพื่อแนะนำความรู้เรื่องการผลิตข้าว GAP สาเหตุเนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่อายุค่อนข้างมาก จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา ไม่มีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยี

3) ความต้องการสนับสนุน

(1) ปัจจัยการผลิต ในภาพรวมเกษตรกรต้องการสนับสนุนในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่เกษตรกรต้องการสนับสนุนมากที่สุดทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ต้องการแหล่งน้ำในการผลิต ได้แก่ สระน้ำ ระบบน้ำชลประทาน ต้องการให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เช่น ต้องการเมล็ดปอเทือง พืชตระกูลถั่ว ต้องการเครื่องทุ่นแรง ได้แก่ รถไถ รถปลูกข้าว รถเกี่ยวข้าว และ ต้องการสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง ได้แก่ เชื้อราไตรโคเดอร์มา และเชื้อราบิวเวอเรีย ตามลำดับ เกษตรกรต้องการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีมากที่สุด อาจเป็นเพราะเกษตรกรผลิตข้าวเพื่อจำหน่ายไม่ได้ผลิตไว้บริโภคหรือขยายพันธุ์ จึงทำให้เกษตรกรมีความต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวมากที่สุด จึงควรส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไว้ใช้เองในฤดูกาลถัดไป

(2) แหล่งเงินทุน ในภาพรวมเกษตรกรต้องการสนับสนุนในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่เกษตรกรต้องการสนับสนุนมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ ต้องการแหล่งเงินทุนจากธนาคารของรัฐ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ต้องการแหล่งเงินทุนจากธนาคารพาณิชย์ อยู่ในระดับน้อย จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ต้องการแหล่งเงินทุนจากญาติพี่น้อง ต้องการแหล่งเงินทุนนอกระบบและต้องการแหล่งเงินทุนจากเพื่อน ตามลำดับ เกษตรกรต้องการแหล่งเงินทุนของรัฐมากที่สุดเนื่องจาก เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อเกษตรกรโดยเฉพาะและมีอัตราดอกเบี้ยถูกกว่าแหล่งเงินทุนอื่นๆ

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) ปัญหา พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในการส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ในระดับปานกลางทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาด้านความต้องการความรู้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 ปัญหาด้านความต้องการสนับสนุน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 และ ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 ตามลำดับ ในการส่งเสริมควรเน้นแก้ปัญหาด้านความต้องการความรู้ในอันดับแรก

2) ข้อเสนอแนะ ให้เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เรื่องการลงทุน การตรวจสอบคุณภาพดินและน้ำ การผลิตและขยายสารชีวภัณฑ์ การป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้อง การลดต้นทุนการผลิต มาตรฐานสินค้าเกษตร (GAP) การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การป้องกันกำจัดศัตรูพืชและอบรมให้ความรู้เรื่องใหม่ๆ โดยให้เจ้าหน้าที่เข้ามาให้ความรู้เป็นประจำ และให้จัดหาตลาดรับซื้อผลผลิตและแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่ได้รับรองมาตรฐาน แหล่งเงินทุนและเงินสนับสนุน และต้องการได้รับสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ส่งเสริมให้มีการถอดองค์ความรู้จากประสบการณ์ในการปลูกข้าว โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่ม เพื่อให้เกษตรกรได้แสดงความคิดเห็นในประเด็น ทักษะ วิธีการ เทคนิคต่างๆ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ประกอบการตัดสินใจให้กับคนรุ่นหลัง เพื่อพัฒนาการปลูกข้าวให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ควบคู่ไปกับเทคโนโลยีที่มีการพัฒนา

2) ส่งเสริมให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากร้อยละ 99.0 ของเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมี โดยฝึกอบรมให้ความรู้เรื่อง การตรวจค่าวิเคราะห์ดินเพื่อใช้ปุ๋ยสั่งตัด ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี และการเพิ่มมูลค่าข้าวโดยการแปรรูปข้าวเพื่อจำหน่ายต่อไป

3) จัดทำแหล่งน้ำเป็นของตนเอง เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ที่ดินของตนเองในการปลูกข้าว โดยการส่งเสริมการขุดสระน้ำบริเวณหัวนาของตนเองเพื่อสำรองน้ำไว้ใช้ อีกทั้งหากน้ำปริมาณมากเพียงพอ สามารถนำมาประกอบกิจกรรมการเกษตรอื่นๆ ได้ เช่น เลี้ยงปลา ปลูกผัก เป็นต้น ทำให้เกษตรกรมีรายได้ตลอดปี

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาในพื้นที่อื่นๆ ที่มีความแตกต่างออกไป เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับ จะได้ทำให้ทราบถึงการปลูกข้าวในพื้นที่บริบทอื่น ศึกษาในประเด็นอื่นๆ เพิ่มเติม อาทิ การสอบถามถึงอายุของสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตร เพื่อจะได้ทราบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ และสามารถรับสื่อออนไลน์ได้มากน้อยในประเด็นไหนบ้าง เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสื่อสาร ที่มีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น รวมไปถึงด้านการเกษตร สอบถามถึงประเด็นความรู้ความสามารถหรือเทคนิคอื่น ๆ ของเกษตรกร เพื่อเป็นประโยชน์กับเกษตรกรรายอื่น หรือเจ้าหน้าที่ที่สามารถรู้ถึงความสามารถของเกษตรกรเพื่อเป็นเครือข่ายในการส่งเสริมโดยเกษตรกรกับเกษตรกรโดยตรง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2561). *สรุปสาระสำคัญโครงการตามนโยบาย สำคัญ (Agenda) 15 โครงการ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2561, จาก <https://www.moac.go.th/dwl-files-401291791023>.
- ธงชัย เสือสนาม. (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ธราวิทย์ คำหล้า. (2555). *การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกร ในอำเภอมะนัง จังหวัดศรีสะเกษ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปฐมาภรณ์ สร้อยสูงเนิน. (2557). *การผลิตข้าวและความต้องการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วรินทร์ ปัญญาสม. (2557). *การผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

สังวาลย์ กันจิมา. (2552). การยอมรับระบบการจัดการคุณภาพข้าวโดยวิธีการของเกษตรกรที่เหมาะสม (GAP) ของสมาชิกกลุ่มศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าว ชุมชนอำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). สถานการณ์การผลิตและการตลาดรายสัปดาห์. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.oae.go.th/view/1/สถานการณ์การผลิตและการตลาดรายสัปดาห์/TH-TH>.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). ข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตร. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.oae.go.th/view/1/ข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตร/TH-TH>.